

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Alia via idem ostenditur. c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

tem in ipsam visionem, qualem habet species, sed
solum, ut obiectum intellectum determinat, ac
proinde potius erit res cognita, & obiectum, sicut
reuera est, quam locum suppleat speciei.

Denique si species intelligibilis impressa dica-
tur esse principium intellectus eo modo, quo
putauit Caiet. in art. 3. huius quæst. circa solutionem
tertij, per modum formæ dantis esse, ita ut intelli-
gere sit veluti esse speciei intelligibilis; adhuc de-
fendi non potest, essentiam diuinam esse loco spe-
ciei, si principium efficiens proprium, & proxi-
mum visionis ipsa non sit. Quoniam, sicut esse non
sequitur, nisi formam inherentem, sic etiam neq;
intelligere sequi poterit speciem nisi informan-
tem, si intelligere est actus veluti substantialis spe-
ciei. Nec quidquam refert si dicatur, esse eff. ctum
in genere intelligibilis, non in genere rei: nam ut
esset effectus speciei, & non veluti à forma in hæ-
rente, & dante esse, reliquum est, ut ab ea tanquam
ab efficiendi deriuaretur. Manet igitur probatum,
essentiam diuinam non supplere locum speciei
intelligibilis, si ipsa peculiari ratione, tanquam
proximum, & proprium principium non efficiat
visionem.

CAPVT IV.

Alia via idem ostenditur.

*si diuina es-
sentia gressu
in se ipse lo-
cum speciei
supernatura-
lem ipsi lu-
mini gloria.*

Ceterum si dicamus, produci visionem ab es-
sentia diuina, non solum sicut ab vniuersali
rerum omnium causa, sed etiam, ut à proprio prin-
cipio, adhuc facile ostendi potest, aut ipsam essen-
tiam diuinam non subrogari in locum speciei, aut
habitu luminis gloriæ supernaturalem esse: si
enim essentia diuina supplet locum speciei, non
videtur quem habeat effectum lumen gloriæ in in-
tellectu beati. Primum non seruit ut reddat ido-
neum intellectum ad recipiendam ipsam essen-
tiam, tanquam formam supernaturalem: tum quia,
ut præcedenti c. probatum est, forma supernatura-
lis suapte natura non indiget dispositione aliqua,
tum etiam, ut essentia diuina indigeret disposi-
tione ex parte nostri intellectus, ipsa essentia diuina
deberet esse forma inherens, cum igitur non pos-
sit inesse, sed tantum intell. ctui assistere, frustra in-
tellectus dispositione aliqua aptari debet, nisi sal-
tem ratione effectus illa sit necessaria: effectus au-
tem, qui est ipsa visio, non indiget lumine gloriæ,
ut in intellectu recipiatur, sicut iam cap. i. demon-
stratum est: ergo neque essentia diuina, ut assistat.
Et ex his ratio prima oppositæ sententiæ soluta
manet.

Deinde necessarius non est habitus luminis, ut
efficacitatem tribuat intellectui; quo diuinam es-
sentiam loco speciei impressæ recipere possit, ut di-
cebat Sotus in secunda ratione: nam quamuis in
facultate cognoscente necessaria sit virtus, & effi-
cacitas ex genere suo circa aliquod obiectum, ut il-
lius speciem recipere queat: propter quod audi-
tus speciem coloris, & sensus speciem intelligibi-
lem non valet recipere: ad hoc tamen satis est, si fa-
cultas ipsa virtutem habeat ex se circa illud obie-
ctum non determinatum, sed in genere, circa obie-
ctum in vniuersum, etiam si indigeat compleri ab
aliquo extrinseco aduenienti circa hoc, & illud
obiectum particulare: veluti sensus visus, ante aquâ
recipiat speciem albedinis, habet efficacitatem ex
se, non quidem completam, & determinatam circa
albedinem, ut ipsam videre possit, sed generalem

circa colorem in vniuersum, ita ut compleri de-
beat hac, vel illa specie, ut hoc, vel illud obiectum
videre valeat: ergo, ut intellectus noster recipiat ef-
ficientiam Dei per modum speciei, vel speciem illius,
non opus est ex se habere virtutem effectiue de-
terminatam, & completam circa ipsum Deum, ut
Deum videre possit: sed satis est, si in genere eam
virtutem habeat: quia scilicet ex se vim habet in-
telligendi quoduis intelligibile, ita tamen, ut eius
efficacitas peculiari specie circa hoc, vel illud obie-
ctum compleatur. Si vero tota vis, & efficacitas ad
videndum Deum ab extrinseco aliquo, intellectu
nostro proveniret, posset quoque quævis alia fa-
cultas, nimirum sentiens, ab extrinseco aliquo vir-
tutem recipere, ut Deum videret, & essentiam il-
lius loco speciei reciperet, quod est absurdum.
Quod si nulla ratione id fieri potest, ideo est, quia
facultas sentiens ex se nullam omnino habet vir-
tutem, & efficacitatem, adhuc in genere, sub qua
visio Dei contineatur: quare nec specie aliqua, nec
ipsa essentia diuina loco speciei, potest compleri,
ut Deum ipsum clare intueatur.

Ex his etiam perspicue patet, quam friuola sit
secunda ratio oppositæ sententiæ, qua vitur Do-
minicus Sotus, qui ait necessarium esse habitum
luminis, ut intellectui nostro efficacitatem, & vir-
tutem tribuat, qua essentiam diuinam loco speciei
recipere valeat.

Quocirca, & quorundam recentiorum opinio,
qui dicunt facultatem intellectus nullam de se ef-
ficacitatem, neque eam, quam vocant partialem
habere ad videndum Deum, & ad actus superna-
turales, sed totam habere à lumine, vel forma su-
pernaturali sibi infusâ; eodem modo tanquam fal-
sa rejicienda est: nam ex ea primum sequitur, actum
charitatis in via nullo modo procedere, ut à prin-
cipio efficienti, à virtute natua voluntatis, sed to-
tum sub omni ratione esse à principio super natu-
rali ab extrinseco infuso: quare nec operatio vita-
lis, nec libera, nec meritoria esse potest: hæc enim
omnia à natua principio vitæ sub hac ratione na-
tura sua ita postulant produci, ut à solo Deo fieri
non possint.

Deinde, cum visio beatifica sit intellectus quæ-
dam, non potest non hanc rationem habere à na-
tura virtute intellectus, ut intellectus est, nec ab
extrinseco principio vim totam intelligendi men-
dicare. Quare non minus improbabilis est hæc
opinio, quam quæ asserit in vniuersum, intelle-
ctum nullum habere vim ad intelligendum, adhuc
inchoatam, sed totam efficacitatem ab specie acci-
pere. In possibile enim est, ad tale genus operatio-
nis totum principium esse externum: sed requiri-
tur aliquod vitale, cuius saltem efficacitas talis sit,
ut alio extrinseco addito compleatur. Quod si ali-
quam, vel minimam efficacitatem innatam aduer-
sarij concedant in intellectu ad videndum Deum,
ea quidem optime compleri, & adiuuari poterit
solo lumine gloriæ, vel sola essentia diuina loco
speciei.

Ceterum probant suam sententiam: Primum, *Obiect. pri-
ma.*
quia impossibile est assignare causam vnâ ad ra-
tionem genericam intellectus, alteram ad ratio-
nem specificam: quia vtraque est vna realitas indi-
uidua in effectu; quare vtraque causa debet con-
currere ad talem effectum secundum omnem ra-
tionem: & ita intellectus efficiet visionem secun-
dum omnem rationem illius. Adde quod, cum vi-

*Intell. ctus
noster ex se
quid possit ad
Deum videndum.*

*Opinio recentiorum re-
fellit.*

*Obiect. pri-
ma.*

sio etiam secundum rationem specificam sit vitalis, debet esse sub ea etiam ratione ab intellectu.

Solutio.

Respondet, cum dicimus in visione esse rationem genericam, & specificam, & intellectum esse principium illius secundum genericam, non secundum specificam, non intelligimus esse duas res distinctas, quarum una assignetur uni causæ, altera vero alteri: sed unum, & eundem effectum ab una causa, nempe ab intellectu habere, ut sit intellectio, quam rationem ab alia causa sine intellectu habere non posset: à lumine vero, vel specie habere, ut sit talis, quod non haberet ab alia: ratio vero vitalis non conuenit intellectui, eo quod talis obiecti sit, sed eo quod sit intellectio: imo secundum rationem magis communem. Sicut etiam rationem supernaturalis non habet ex eo, quod sit intellectio, sed ex eo, quod sit talis: nam quatenus intellectio, non est supernaturalis, sed communem quandam habet rationem.

13

Obiectio secundum.

Solutio.

Deinde probant, quoniam si intellectus ex se virtutem aliquam haberet partialem ad actus supernaturales, & compleretur lumine, aut specie, sicut compleretur ad naturales; si queretur eodē modo cum actibus naturalibus, & supernaturalibus comparari, Respondet diuersam esse rationem ex eo solum, quod ad supernaturales compleretur forma supernaturali, ad naturales vero naturali extrinsecus aduenienti. Dices unde ergo dignoscitur forma supernaturalis, si non tribuit intellectui totam vim ad agendum? idem enim conuenit naturali. Dico in hoc pares esse: differre tamen, quod naturalis forma dari potest ordine naturali, & ex causis naturalibus: supernaturalis vero non, nec vlla natura eam sibi naturaliter postulat: ipsa vero forma in se natura supernaturalis est, non per ordinem ad efficiens, ut disput. seq. dicemus.

Alius modus explicandi prædictam sententiam.

Sed rursus aliqui, ut superiorem sententiam, quam modo impugnauimus, defendant, alio modo philosophantur. Dicunt igitur totam principalem efficacitatem, ita provenire intellectui à lumine, ut ab ipso lumine, sicut instrumentum omnino eleuetur, nullam ex se naturam præstans efficacitatem, & sic operetur sicut instrumentum: atque hac ratione putant optime defendi rationem vitalis, & cognitionis in actu. Ego vero existimo omnia absurda, quæ priori modo inferebamus contra hanc sententiam, hoc etiam modo sequi. Primum, si intellectus nihil suæ propriæ, & naturæ efficacitatis confert: sequitur solum conferre eam, quam ab agente principali quasi deriuatam habet: ergo, cum agens principale sit habitus extrinsecus infusus, nulla erit efficacia à vita proveniens, & ab intellectu, ut intellectus est: ac proinde actio non poterit esse vitalis, nec cognitio: hæc enim postulant à vita, ut à prima radice provenire. Quamobrem actus visionis ideo vitalis est, & cognitio, quia est ab intellectu, non quia est à lumine.

14

Impugnatur.

Deinde nullus actus huiusmodi poterit esse liber, nec ipse actus charitatis in via: nam si voluntas efficacitatem mendicat à principio extrinsecus infuso, & ipsa ex suo nihil confert, sed id tantum, quod ab habitu habet, non erit in eius potestate, uti habet, cum voluerit, & quantum voluerit: quare actus illius non erit liber, nisi reducas totam libertatem in voluntatem ex eo solum, quod ipsa potest oppositum impedimentum ponere. Verum hoc non satis est, ut dicamus, actum esse liberum, quoad specificationem, & exercitium simul, quo-

ad tantam, & tantam interfectionem, ut satis constet.

Quamobrem ego non video, qua ratione probabili in actibus voluntatis huius vitæ, qui meritorij sunt, hæc sententia possit defendi; cum ex illa omnis libertas, ac proinde ratio meritæ medio tollatur. Si enim voluntas ex se in actibus supernaturalibus nihil confert naturæ efficacitatis; sequitur non operari hæc opera à se ipsa, ac proinde non determinari à se ipsa: nam cum determinare se sit operari, & non operetur à se, sed mendicata virtute ab alio, non determinabitur villo modo à se ipsa, sed ab alio omnino, à quo accipit virtutem operandi: ac proinde nullum in ea vestigium manebit libertatis: hæc enim est indifferencia facultatis à se ipsa.

15

Alij demum concedunt, intellectum nostrum ex se habere inchoatam quandam virtutem ad videndum Deum, sicut etiam affirmant, in quacunque natura creata esse virtutem hanc ad quemcunque effectum, quam vocant potentiam obedientialem actui. Dicunt autem, eam esse virtutem instrumentariam, quia conceit sibi non debito naturali, sed supernaturali solum compleri debet, ut efficiat. Verum hanc virtutem in nulla creatura esse, & omnem naturam virtutem etiam inchoatam habere rationem causæ principalis, ostendimus infra disp. 176. cap. 4. & de virtute intellectus ad videndum Deum, peculiari ratione id probabimus: nec quidquam commune cum errore Pelagij habere, sicut nonnulli obijciunt, contineamus. Quod si semel concedamus naturam aliquam virtutem inchoatam in nostro intellectu ad videndum Deum, non erit necessarium lumen gloriæ ad eliciendam visionem, si essentia diuina supplet locum speciei, ut c. seq. ostendimus.

CAPIT. V.

Postremo sententia Capreoli impugnatur.

Tandem in hoc capite contra Capreolum ad huc ostendamus, necessarium non esse lumen gloriæ, si essentia diuina est loco speciei. Et primum quidem necessarius non est huiusmodi habitus, ut intellectus noster roboratus diuinam essentiam, tanquam speciem recipere possit: eo quod essentia diuina sit excellens quoddam obiectum, ac proinde, nisi facultas intellectus roboretur, ipsam nequeat sustinere, sicut visus recipere non valet vehementis alicuius sensibilis speciem, nisi aliquo modo potentior efficiatur.

Itaque hoc modo necessarius non est habitus luminis, & exemplum adductum nihil probat. Primum quoniam nullus sensus indiget roborari, ut vehementis alicuius sensibilis speciem recipiat. Hæc enim cum non habeat physicam aliam actionem, quam mouere ad cognitionem, non potest secundum se aliquo modo facultatem ledere, atque adeo sine alia dispositione, aut roboratione, potest eam sensus recipere. Signum autem huius manifestum est, quod nullus internus sensus læditur vehementis alicuius sensibilis speciei, tamen si lædatur cognitione aliqua terribilis obiecti ratione affectus consequentis. Læditur autem sensus externus aliquo vehementi sensibili, atque adeo indiget roborari, ut sine læsione ipsum percipiat, ratione physice operationis, qua ipsam facultatem sentientem tangit, non autem solius speciei sensibilis immisione. Hoc modo læditur visus à luce vehementi, quæ radios suos vsque ad pupillam immittit, non ab speciei illius: auditus non ab speciei soni,

16
Specie obiecti non lædit potentiam.